

Raudenská J., Javůrková A.

Lékařská psychologie ve zdravotnictví

Praha: Grada 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-2223-8.

Dvě klinické psychologičky, Jaroslava Raudenská a Alena Javůrková, vydaly v nakladatelství Grada společně knihu s názvem *Lékařská psychologie ve zdravotnictví*. Na zadní straně přebalu je uvedeno, že je určená především lékařům a medikům. Je jistě zbytečné nějak zvláště zdůrazňovat, jak hodně je psychologie ve zdravotnictví třeba. Všichni to známe z vlastní patientské zkušenosti – vždyť jde o naše zdraví, další kvalitu života; jak tedy do slova neviset na rtech lékaře, zdravotní sestry, jak nebýt až nadměrně vnímavý, jestli si nás dostatečně všímají, jestli lékař nezůstane sedět a bude jen sledovat počítač, jestli vstane a podá nám ruku, usměje se a bude se zajímat o nás jako o člověka a nejen jako o objekt. O zdravotních sestrách to platí naprosto stejně... Už jen proto je každá psychologická edukace ve zdravotnictví potřebná a vítaná.

Autorky pochopitelně nezůstávají u nějakých obecně proklamativních (byť eticky podložených) postojů. Pod supervizím okem nejvýše kvalifikovaných recenzentů (prof. MUDr. Ján Praško a doc. PhDr. Jana Kocourková) sestavily publikaci z řady jednotlivých kapitol, z nichž každá je ucelená, srozumitelně členěná a zakončená shrnutím, závěrem, česko-anglickým slovníčkem pojmů, kontrolními otázkami (ano, kniha je zamýšlena i jako učební text!) a bohatým seznamem relevantní literatury. Tuto strukturu má i úvod práce.

Podívejme se ale na obsah práce. Jde o devět kapitol rozdělených do tří částí

knihy. První část je obecná (a je také tak nazvaná). A již její první kapitola, *Celostní péče o pacienta*, vytyčuje zásadní způsob uvažování. Autorky procházejí složitostmi vztahu psychiky a těla, vzájemnou podmíněnost těchto složek naší celistvosti definují základní zúčastněné disciplíny, přibližují uvažování v psychosociálním a biopsychosociálním modelu atd. Čtenář si tak může uvědomit, že moderní medicína se ocitá ve dvojí zvláštní pozici: na jedné straně jsme svědky vydělování dílčích oborů a specializací (a s přibývajícimi poznatky a technickou oporou to vlastně ani jinak nejde) a na straně druhé je medicína tlačena k syntetickému, komplexnímu uvažování nad vznikem nemocí a jejich terapií, nad posilováním zdraví v jeho biologickém, psychologickém i sociálním chápání. Člověk nebývá nemocen jako „v celku“; některé orgány, funkce, schopnosti a dovednosti jsou mnohdy zablokované, tak či onak postižené, ale souběžně je zde řada dalších oblastí života, které jsou v normě a jejichž rozvoj může být podstatný pro kvalitu života daného člověka. Druhá kapitola je značně hlubokou sondou do souvislostí vnějšího i vnitřního chování s celou pestrou škálou kognitivních procesů. A jestliže si moderní medicína chce stále více všimnout toho, jak člověk žije a jak jeho způsob života souvisí se zdravím (resp. s nemocí), je právě tento behaviorální pohled zcela zásadní. Autorky zde navíc využívají svou zkušenost v oblasti

tzv. kognitivně behaviorální terapie. Z obecné části knihy ještě alespoň upozorním na kvalitně zpracovanou kapitolu o etice lékařské (a dodejme: každé zdravotnické) profese, o nebezpečí syndromu vyhoření apod. Druhá část knihy se již zaměřuje na vybrané oblasti klinické medicíny, konkrétně na otázky bolesti a dále na onkologická a dermatologická onemocnění. A rozumějme: vždy jsou probírané složité vztahy biopsychosociální. Poslední část knihy autorky nazvaly *Aplikace lékařské psychologie v multidisciplinárním pojetí léčby*. Stručně řečeno, zde je probírán celý zdravotnický tým, jeho složení a spolupráce v zájmu co nejkompaktnější a nejefektivnější intervence.

Čtenář této recenze jistě pochopí, že hlubší záběr by v tuto chvíli již nastíněný obraz spíše komplikoval. Celkově lze knize jen popřát, aby našla přemýšlivé čtenáře, kterým má věru hodně co říci, a aby jim pomáhala v rozvoji dostatečně širokého, ale stále disciplinovaného myšlení, jak by to snad vyjádřil slavný lékař Eugen Bleuler.

Na závěr však ještě jedna poznámka: přes veškerou snahu obou autorek se nelze domnívat, že by kniha, byť sebepovedenější, mohla nahradit dlouhodobé a systematické trénování takového komplexního myšlení pod dohledem zkušených a moudrých učitelů. A jedině v této kombinaci kniha splní svůj účel.

doc. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D.